

В.М. Ільченко, ст. викл.

М.С. Коновалов, студ.

П.С. Коновалова, студ.

*Дніпропетровська державна фінансова академія***АНАЛІЗ СТРАТЕГІЙ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА КОМПЛЕКСНИХ ПРОГРАМ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ НА ПЕРІОД ДО 2020 РОКУ***(Представлено д.е.н., проф. Падерінім І.Д.)*

Окреслено та проаналізовано дискусійні питання, що пов'язані зі стратегіями розвитку регіонів України та комплексними програмами, зазначені шляхи вирішення економічних проблем країни. Розкрито теми пенсійної реформи, змін надання субсидій населенню, адміністративних перетворень. На сьогоднішній день впровадження стратегій розвитку є дуже актуальним для України, оскільки наша країна переживає тяжкі часи. Щоб вибратися з цієї прірви, обов'язково потрібно проводити реформи. Одними з головних є реформи соціальної політики України. Однак реформування соціальної сфери потребує значних фінансових ресурсів не тільки з державного бюджету, а й з самої економіки країни. Тому на даний момент не менш важливим є реформування економічного сектору України. Стратегії розвитку, що створювались і раніше, саме зараз набули величезної популярності. Їх реалізація має допомогти перетворити економіку України у більш модерну, що базується на інноваціях, активності підприємців, що ґрунтується на оптимальному розміщенні економічних суб'єктів та ощадливому використанні природних ресурсів країни.

Ключові слова: стратегія; промисловість; реформи; інтеграція; комплексні програми.

Постановка проблеми. Нинішня структура економіки нашої країни не є запорукою її пришвидшеного розвитку на наступний період і гарантією стабільного покращання якості життя українців на середньострокову перспективу. Часи сподівання винятково на зовнішні державні чи міжнародні ресурси відходять у минуле, все більше набирає ваги тенденція до ефективного використання власних ресурсів, творення власної територіальної згуртованості як в межах держав, так і в межах їх регіонів. Зміна підходів до регіонального розвитку, що відбулася в Європі та зачепила зараз Україну, спрямована на посилення ролі регіонів, органів публічної влади в регіонах у власному стратегічному плануванні та власному розвитку.

Аналіз результатів останніх досліджень і публікацій. Під час аналізу теми дослідження розглянуто ряд літературних джерел, серед яких: наукові статті, тези та матеріали конференцій, періодичні видання, монографічні праці.

Мета дослідження полягає в окресленні й аналізі стратегій розвитку та комплексних програм регіонів України.

Викладення основного матеріалу. Меті збалансованого регіонального розвитку найбільше відповідають програми регіонального соціально-економічного та екологічного розвитку, відомі як програми сталого розвитку. Такі програми розраховані на середній термін і передбачають поетапну реалізацію цілей переходу на засади сталого розвитку. Програми розвитку є надійним заходом посилення керованості соціально-економічними процесами в областях України. Розрізняють такі види регіональних програм: міждержавні, державні, власне регіональні та комплексні. Регіональні програми формуються і реалізуються на рівні областей, районів, міст, вони впливають із загальнодержавних і територіальних інтересів. Регіональні програми відрізняються невеликими, порівняно з державними програмами, обсягами робіт і ресурсними затратами, мають цільову спрямованість, точну адресу, конкретне обмеження часових інтервалів і координуються з загальнодержавною концепцією регіонального розвитку та регіональної політики України.

На сьогоднішній день впровадження стратегій розвитку є дуже актуальним для України, оскільки наша країна переживає дуже тяжкі часи. Щоб вибратися з цієї прірви, обов'язково потрібно проводити реформи. Одними з головних є реформи соціальної політики України, що вже мають відбутися у 2015 році.

Уряд запланував підвищення соціальних стандартів – у першу чергу мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму – з 1 грудня 2015 року. Збільшення відбудеться на 13 %. Для України, в її економічному стані, це дуже оптимістичний сценарій. Цей сценарій можна реалізувати лише тоді, коли будуть проведені необхідні реформи. Уряд працює на підставі Коаліційної угоди та Програми діяльності. І відповідно до цих документів, зміни відбудуться за трьома позиціями – пенсійна система, система пільг, державне управління. Уже прийняте відповідне рішення про суттєве скорочення державних видатків. Адже коефіцієнт корисної дії величезної чиновницької машини, що зараз є в Україні, дорівнює нулю. Тому щонайменше на 20 % буде скорочений державний апарат, враховуючи працівників державних підприємств; відбудеться суттєве скорочення на утримання державного апарату в цілому. Це дасть можливість скоротити непотрібні функції, перш за все контролюючі.

В цілому нас чекає дуже серйозна адміністративна реформа – скорочення міністерств, центральних органів виконавчої влади, кількості інспекцій, перевіряючих і контролюючих органів тощо. У Коаліційній угоді прописано, що реформування системи пільг буде відбуватися за трьома напрямками: скорочення неефективних пільг, які були у чинному законодавстві, але ніколи протягом 24 років не працювали; адресність надання пільг; посилення соціальної справедливості при наданні пільг. Зокрема, більшості пільговикам, які мають право на пільгу по житлово-комунальним послугам, вона буде встановлюватися залежно від доходів родини.

Верховною Радою України ухвалено рішення, що пільговий проїзд для певної категорії громадян призупиниться з 1 червня. Проте надається можливість місцевим органам влади там, де, наприклад, існує проблема перевезення школярів, на свій розсуд визначати потребу в пільговому проїзді на громадському транспорті. Для певної категорії осіб буде збережений пільговий проїзд у транспорті. У першу чергу, це інваліди I та II груп, діти-сироти, з багатодітних родин, учасники бойових дій.

Не менш важливим є реформування пенсійної системи України. Стара накопичувальна система вже віджила своє, і саме вона є причиною занадто низьких пенсій українських пенсіонерів. Одним із кроків щодо зміни пенсійної системи в Україні є запровадження загальнообов'язкової накопичувальної системи пенсійного страхування.

Аналізуючи процес реалізації пенсійної реформи в Україні, варто констатувати, що протягом дворічного строку після введення пенсійної реформи залишається невирішеною проблема запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Ця система є другим рівнем системи пенсійного забезпечення України, що базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді та здійснення фінансування витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій і одноразових виплат на умовах, що передбачені законодавством. Кошти, акумульовані на індивідуальних накопичувальних пенсійних рахунках, будуть, інвестуватися в економіку держави, що дозволить отримувати інвестиційний дохід і сприятиме реальному збільшенню розмірів додаткових пенсій з накопичувальних рахунків у майбутньому. Як стверджують економісти, перші вагомі результати запровадження пенсійної реформи, зокрема накопичувального рівня, стануть відчутними після 2015 року [3, с. 15].

Впровадження накопичувального рівня допоможе посилити залежність розміру пенсії від трудового вкладу особи, а відтак збільшити зацікавленість працівників та роботодавців у сплаті страхових внесків.

Серед країн Західної Європи досить успішним було введення накопичувальних систем пенсійного забезпечення у Великобританії. А саме: в Англії розмір додаткової державної пенсії залежить від суми накопичених пенсійних внесків на накопичувальному рахунку і досягає 50 % зарплати перед виходом на пенсію [5, с. 2].

Враховуючи все зазначене вище, слід підкреслити, що головною позитивною рисою накопичувальної пенсійної системи є те, що вона відчутно усуває вплив фактора старіння населення, який призводить до неспроможності солідарного принципу фінансування. Для нашої держави це питання є актуальним тому, що демографічна ситуація в Україні – одна з найскладніших у Європі. Крім того, запровадження накопичувальної системи пенсійного страхування сприятиме формуванню потужного джерела інвестиційних доходів для зростання національної економіки.

Серйозною проблемою 2015 року стало значне збільшення суми на оплату комунальних послуг. Більшість населення не зможе оплачувати величезні суми за комунальні послуги. Тому уряд вирішив провести реформування системи надання субсидій.

Міністерство соціальної політики України розробило спрощену процедуру оформлення субсидій. За розрахунками експертів, сьогодні налічується близько 2,5–3 млн. бідних сімей, які не можуть самостійно заплатити за житлово-комунальні послуги. Разом з тим, система субсидій зараз охоплює всього лише 1 млн. 100 тис. сімей. Інша категорія людей або не платить, або змушена економити на товарах першої необхідності, щоб оплачувати рахунки в повному обсязі.

Згідно з основними положеннями ухваленої постанови, призначення субсидії буде здійснюватися на підставі лише двох документів, які будуть істотно спрощені, порівняно з тими, що були раніше, – заяви та декларації. Запроваджується надання субсидії на 12 місяців. Усі інші відомості, що необхідні для призначення житлових субсидій, будуть надавати організації, які надають ці послуги, на запит органів соціального захисту населення. Інформацію про доходи для призначення житлової субсидії органи соціального захисту населення будуть отримувати в порядку обміну від Державної фіскальної служби та Пенсійного фонду. Важливим є те, що якщо представлені неповні або недостовірні відомості про доходи та витрати зареєстрованих у житловому приміщенні/будинку осіб, може бути відмовлено в призначенні субсидії або припинено її надання. У такому випадку заявник зобов'язується повернути виплачену суму субсидії у подвійному розмірі.

Однак реформування соціальної сфери потребує значних фінансових ресурсів не тільки з державного бюджету, а й з самої економіки країни. Тому на даний момент не менш важливим є реформування економічного сектору України.

Так історично склалося, що Україна – це аграрна країна, з родючими ґрунтами. Тому дуже доречно перш за все спрямувати реформи саме в аграрний сектор. Існує декілька стратегій розвитку сільського господарства України. Структура сільськогосподарського виробництва за останні 20 років зазнала значних змін, що призвело до погіршення якості життя мешканців сільських територій. Приватизація земель і новий підхід до ринкової економіки не дали очікуваних результатів. Ціни на сільськогосподарські товари і харчову продукцію доходять до рівня розвинутих країн Європи, у той час, як заняття землеробством і тваринництвом не дає більшого прибутку працівникам, і їх сім'ям у сільській місцевості. Натомість, фермери, особливо невеликі, зіштовхнулися з нестабільною ринковою ситуацією, намагаючись покращити продуктивність з використанням застарілих традиційних технологій.

Брак ефективного управління в галузі тваринництва в сільському господарстві та системи планування призвів до зменшення поголів'я худоби, що спричиняє виснаження ґрунтів через відсутність достатньої кількості органічних добрив. Аграрний сектор не в змозі забезпечити достатню зайнятість для сільського населення. Слабкі можливості для зайнятості та занепад соціальної інфраструктури в сільських і приміських місцевостях є ключовими причинами низького рівня життя, і як наслідок – відтік та загальне старіння нації, що створює додатковий тиск на міста.

Стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на 2015–2020 роки має за мету комплексне реформування галузі, реалізацію аграрного потенціалу країни та поліпшення життя у селі. Результатом реалізації стратегії має стати підвищення конкурентоспроможності аграрного комплексу України, розвиток фермерських господарств та інфраструктури, покращання життя на сільських територіях.

Складна політична ситуація в Україні порушила питання реформування системи місцевого самоврядування. Тому стратегії розвитку, що створювались і раніше, саме зараз набули величезної популярності. Розглянемо новостворену стратегію розвитку Дніпропетровської області до 2020 року.

Дніпропетровщина має багато проблем, що обов'язково потрібно вирішувати. Серед головних аспектів варто зазначити екологічні проблеми, які виникли через розвинутий промисловий комплекс. Найбільш складною екологічною ситуацією характеризуються великі промислові агломерації та райони інтенсивного видобутку й переробки корисних копалин – Дніпропетровсько-Дніпродзержинська агломерація, Кривбас, Нікопольський марганцеворудний район. Головними екологічними проблемами Дніпропетровського регіону є високий рівень забруднення повітряного та водного басейнів, висока ресурсо- та енергоємність виробництв, утворення та накопичення великих обсягів промислових й побутових відходів, незадовільний

стан систем якісного водопостачання та водовідведення в населених пунктах області тощо. Складна екологічна ситуація, недостатній розвиток інфраструктури є причинами поганого розвитку людського капіталу.

Збереження та розвиток людського потенціалу має стати основою соціальної політики однієї з найбільш густонаселених областей України, оскільки за умов відсутності цілеспрямованої політики стабілізації демографічних процесів, за оцінками експертів, до початку 20-х років ХХІ століття матимемо різке – на 30–32 % – скорочення працездатного населення найбільш активної вікової групи – до 25 років. Розвиток людського капіталу передбачає стабілізацію демографічних процесів через створення на території області умов для якісної, перспективної освіти для молоді, покращання інфраструктурного забезпечення населених пунктів, розвиток громад через активізацію діяльності місцевого населення, реалізацію місцевих ініціатив, впровадження практики поєднання ресурсів територіальних громад.

Для подолання цих та інших проблем розвитку регіону в 2014 році була складена стратегія розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року. Ця стратегія ставить перед собою стратегічну місію: примножити економічне багатство області та конвертувати його у комфортні й безпечні умови проживання її мешканців. Обрання оптимістичного сценарію розвитку Дніпропетровщини передбачає гармонізацію усєї території області, насиченої природними ресурсами. Збереження системи розселення забезпечуватиме умови для використання природних багатств. Це можливо за умов збереження та розвитку інфраструктури усєї території області.

Стратегічне бачення цього документа можна розуміти як те, що Дніпропетровська область у 2020 році – це провідний регіон України, де економічне зростання є інструментом перетворення області у край, де людям комфортно та безпечно жити і працювати, де для жителів міських та сільських територій відкриті умови для самореалізації, а збереження довкілля є природною потребою людини. Цього планується досягти через реалізацію таких стратегічних цілей: зменшення економічних дисбалансів, розвиток сільських територій, екологічна безпека та розвиток людського капіталу [4, с. 3].

Реалізація стратегії розвитку області має допомогти перетворити економіку області з досить повільно зростаючої, що базується на великих енергозатратах та виснаженні навколишнього природного середовища економіки, у більш модерну, яка базується на інноваціях, активності підприємців, що ґрунтується на оптимальному розміщенні економічних суб'єктів та ощадливому використанні природних ресурсів регіону.

Висновки. Розглянувши всі аспекти, можна зазначити, що на сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку. Стратегія Дніпропетровської області і України в цілому відповідає принципам збалансованого розвитку та спрямована на використання його сильних боків і можливостей, адже в ній розглядаються шляхи забезпечення соціальної інтеграції, а також поліпшення стану довкілля.

Список використаної літератури:

1. *Варганова О.В.* Металургійні підприємства України: стратегічний аспект розвитку / *О.В. Варганова, Ю.М. Шабанова* // Теорія і практика суспільного розвитку. – 2014. – 2.
2. *Власюк В.* Касовий метод / *В.Власюк*. – Бізнес, 2003. – 12.
3. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування в Україні : Закон України від 9.07.2003 1058-ІУ / Голос України. – 2003. – 157.
4. Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020» / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>– 12.01.2015.
5. Реформи пенсійної системи України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pension.kiev.ua>.
6. *Ткаченко Ю.В.* Пріоритети інноваційного розвитку в Україні / *Ю.В. Ткаченко, В.В. Алексєєв* // Економіка і управління. – 2012. – 1.

ІЛЬЧЕНКО Вікторія Миколаївна – старший викладач кафедри економіки підприємства Дніпропетровської державної фінансової академії.

Наукові інтереси:

– регіональна економіка.

Тел.: (063) 705-12-43.

E-mail: VikusijZajac@mail.ru.

КОНОВАЛОВ Максим Сергійович – студент Дніпропетровської державної фінансової академії.

Наукові інтереси:

– регіональна економіка.

Тел.: (095) 795-72-35.

E-mail: maksimkonovslov1997@mail.ru.

КОНОВАЛОВА Поліна Сергіївна – студентка Дніпропетровської державної фінансової академії.

Наукові інтереси:

– регіональна економіка.

Тел.: (095) 471-78-25.

E-mail: polina.konovalova.97@mail.ru.

Стаття надійшла до редакції 29.09.2015.